

De moeilijke zoektocht naar een betaalbare justitie

De Standaard* - 02 Aug. 2019
Pagina 6

* De Standaard/West-Vlaanderen, De Standaard/Oost-Vlaanderen, De Standaard/Antwerpen, De Standaard/Vlaams-Brabant/Brussel, De Standaard/Limburg

Analyse Politici willen de drempel naar de rechter verlagen. Maar de fiscale aftrekbaarheid van rechtsbijstandverzekeringen lijkt niet te helpen.

Van onze redacteur Matthias Verbergt

BrusselWie als alleenstaande een inkomen van minder dan 1.011 euro per maand heeft, een stuk lager dan de armoedegrens, kan een beroep doen op gratis rechtshulp. Voor koppels ligt de grens op zo'n 1.300 euro. Wie meer verdient, zo'n 92 procent van de bevolking, moet gerechtskosten zelf dragen. In Nederland heeft een veel groter deel van de bevolking recht op rechtsbijstand 'pro Deo'.

In ons land vinden, behalve de minstgegoeden, vooral burgers uit de hogere inkomensklasse de weg naar de rechter. Voor personen die net boven de grenzen vallen en de lagere middenklasse blijft het financiële risico te hoog. Bovendien stegen de afgelopen jaren de kosten nog, onder meer door de invoering van een btw op advocatenkosten.

Regeringen proberen al jaren de financiële drempel voor de stap naar de rechtbank te verlagen. Ook de huidige, ontslagnemende federale regering zette die ambitie in haar regeerakkoord. Alle partijen vinden dat zoiets het best gebeurt door de inkomenslimieten voor rechtshulp te verhogen. In 2017 stelde minister van Justitie Koen Geens (CD&V) in zijn visienota voor om die voor koppels op te trekken naar 1.500 euro.

Maar tot nu werden daar nooit voldoende middelen voor gevonden. Politici grijpen daarom naar een ander instrument: het toegankelijker maken van rechtsbijstandverzekeringen. In 2007 lanceerde Geens' voorganger Laurette Onkelinx (PS) een polis die vrijgesteld was van verzekeringsbelasting, zonder succes.

Dubbel zo duur

Geens dokterde de afgelopen jaren een nieuwe regeling uit, die in april werd goedgekeurd. Zij voert een fiscale aftrek in van veertig procent op verzekeringspremies tot 310 euro per jaar - wat een belastingvoordeel van 124 euro oplevert. De wetgever legde eveneens de risico's vast die zulke polissen moeten dekken. Daarbij zijn relatief risicovol te verzekeren dekkingen als echtscheidingsprocedures en bouwgeschillen.

In de aanloop naar de invoering van de maatregel volgende maand, herschikte DAS - de marktleider in de sector - zijn aanbod (DS 1 augustus). Een nieuwe, fiscaal aftrekbare polis werd jaarlijks 109 euro duurder dan zijn voorganger, bijna een verdubbeling. Een uitgebreidere variant sloeg 120 euro op, bijna net zo veel als het fiscale voordeel. Ook andere aanbieders zeiden hun premies te zullen verhogen. Ze verwijzen allemaal naar de bijkomende risico's die de verzekeringen dekken.

Geens stelt dat het 'veel te vroeg' is om conclusies te trekken omdat de markt zich nog moet zetten, maar tot lagere premies leidt de nieuwe regeling - waarvoor 33,5 miljoen euro werd vrijgemaakt - vooralsnog niet. Het was nochtans expliciet de bedoeling van de wet om het aantal verzekerden op te drijven via - na fiscale aftrek - lagere premies en 'zo de drempel voor de toegang tot het recht te verlagen'.

'Omgekeerd effect'

De groenen en socialisten, die tegen het wetsvoorstel stemden, vinden nu dat ze gelijk hadden. 'In plaats van het uiteindelijke doel - mensen die het moeilijk hebben helpen - krijgen we een omgekeerd effect en worden de initiële kosten voor zo'n verzekering hoger', zegt Groen-Kamerlid Stefaan Van Hecke. Ook de N-VA, die zich onthield, wijst op haar argumentatie daarvoor. 'Dit schiet zijn doel totaal voorbij', zegt Kamerlid Kristien Van Vaerenbergh. Ook de Orde van Vlaamse Balies is die mening toegedaan.

De liberalen en christendemocraten, die de regeling wel goedkeurden, wijzen erop dat het nodig was om voldoende risico's in de fiscaal aftrekbare standaardpolis in te bouwen. 'In het verleden gaven rechtsbijstandverzekeringen veel burgers een vals gevoel van veiligheid, omdat vele risico's niet inbegrepen waren', zegt huidig Vlaams Parlementslid Carina Van Cauter (Open VLD), die het federale wetsvoorstel voor de verkiezingen mee indiende. 'Behalve fiscale aanmoediging, was ook kwaliteitsbewaking een belangrijke drijfveer.'

Matthias Verbergt

Copyright © 2019 Mediahuis. Alle rechten voorbehouden